

Ekibimiz: Muhammet Fatih Bozkurt, Müjgan Eskiçi, Kerime Nur Çakırçoban, Gülsena Akdeniz, Şewal Seven, Batuhan Berke Sevim, Helin Yıldırım, Nehir Şahin, Hasan Mavi, Zeynep Kılıç

GİRİŞ

Bilimin doğasına ilişkin görüşler, bireylerin bilimsel bilgiye, araştırma süreçlerine ve bilimsel yönetime bakış açılarını şekillendiren önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Tıp fakültesinde görev yapan akademisyenlerin bilimin doğasına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi, bilimsel bilginin oluşumu, bilimsel araştırma süreçlerinin anlaşılması ve bilimsel yönetime yönelik yaklaşımları ortaya koyması açısından önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, tıp fakültesinde görev yapan akademisyenlerin bilimin doğasına ilişkin görüşlerini değerlendirmek ve bu görüşlerin bilimin tanımı, değişime açık olma, yanılabilirlik ve bilimde öznellik gibi temel kavramlar çerçevesinde incelenmesini sağlamaktır.

YÖNTEM

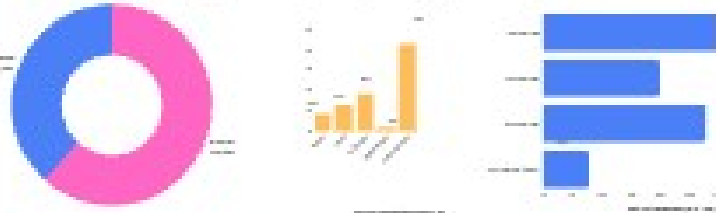
Yöntem: Bu araştırma, kalitatif tipte tanımlayıcı bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın evrenini tıp fakültesinde görev yapan toplam 308 akademisyen oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü, %95 güven düzeyi ve %10 hata payı esas alınarak hesaplanmış olup minimum 75 kişiye ulaşılması gerektiği belirlenmiştir. Araştırma kapsamında gönüllülük esasına göre toplam 56 akademisyene ulaşılmış ve çalışma bu katılımcılar üzerinden yürütülmüştür. Akademisyenlerin bilimin doğasına ilişkin görüşleri 2022 yılında Sarıkaya ve Saygılı tarafından geliştirilen Akademisyenler İçin Bilimin Doğası Ölçeği (AKİDDÖ) kullanılmıştır. Ölçek 5 alt boyut (bilimin tanımı, yöntemlilik ve objektivite, değişime açık olma, bilimde öznellik ve yanılabilirlik) ve 19 maddeden oluşmaktadır. Verilerin analizinde öncelikle tanımlayıcı istatistikler hesaplanmıştır. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı analizler; kategorik değişkenler için frekans ve yüzde dağılımları, sürekli değişkenler için ortalama, standart sapma hesaplanmıştır. Ölçek puan ortalamasının ve alt boyutların puan ortalamalarının bağimsız değişkenlerle karşılaştırılmasında T testinden yararlanılmıştır. Araştırmanın yürütülebilmesi için Kocaeli Sağlık Bilimleri Üniversitesi Girişimsel Olmayan/Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan etik kurul onayı ve Üniversite Yönetiminden kurum izni alınmıştır.

BULGU 1

Araştırmaya katılan akademisyenlerin %61,6'sı kadın (n=53), %38,40 erkekten (n=33) oluşmaktadır. Katılımcıların akademik unvan dağılımı incelendiğinde; %19,5'inin profesör (n=9), %35,7'nin doçent (n=13), %22,1'inin Dr. Öğr. Üyesi (n=19), %22,7'sinin öğretim görevlisi (n=2) ve %15,6'sının araştırma görevlisi (n=43) olduğu görülmüştür. Akademisyenlerin yaş ortalaması 36,5±9,5 yıl, akademik deneyim süreli ortalaması ise 7,3±6,9 yıl olarak belirlenmiştir (Tablo-1).

Araştırmaya katılan akademisyenlerin yaş dağılımı incelendiğinde, en yüksek katılma oranı %34,9 ile 25-39 yaş grubunda olduğu görülmüştür. Buna %32,6 ile 40-49 yaş grubu ve %23,3 ile 30-39 yaş grubu izlenmektedir. Katılımcıların %9,30 ise 50 yaş ve üzeri akademisyenlerden oluşmaktadır (Tablo-1).

Tablo-1 Akademisyenlerin Yaşlar Demografik Değişkenlerinin Dağılımı Verileri

BULGU 2

AKİDDÖ toplam puan ortalaması kadın akademisyenlerde 3,49±0,35, erkek akademisyenlerde ise 3,66±0,38 olarak bulunmuştur. Alt boyutlar incelendiğinde; "Bilimin Tanımı" alt boyutunda kadınların puan ortalaması erkeklerden daha yüksektir, "Yöntemlilik ve Objektivite", "Değişime Açık Olma", "Bilimde Yanılabilirlik" ve "Bilimde Öznellik" alt boyutlarında erkek akademisyenlerin puan ortalamaları daha yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda, ölçek toplam puanı ve alt boyut puanları açısından kadın ve erkek akademisyenler arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (p>0,05).

Tablo-2 Akademisyenler İçin Bilimin Doğası Ölçeği ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Cinsiyet Dağılımı

	Kadın	Erkek	p
Ankete Özet Ortalaması	3,49±0,35	3,66±0,38	0,204
Alt Boyutlar			
Bilimin Tanımı	3,67±0,41	3,69±0,34	0,18
Yöntemlilik ve Objektivite	3,64±0,36	4,01±0,34	0,137
Değişime Açık Olma	3,41±0,39	3,69±0,37	0,407
Bilimde Yanılabilirlik	3,64±0,32	4,04±0,36	0,33
Bilimde Öznellik	3,44±0,35	3,69±0,3	0,486

BULGU 3

AKİDDÖ toplam puan ortalaması açısından yaş grupları arasında anlamlı farklılık bulunmadığı görülmüştür (p>0,05). Ayrıca "Değişime Açık Olma" (p>0,037) ve "Bilimde Öznellik" (p>0,087) alt boyutlarında da yaş grupları arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Buna karşın, "Bilimin Tanımı", "Yöntemlilik ve Objektivite" ve "Bilimde Yanılabilirlik" alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır (One Way Anova p>0,05) (Tablo-3). Post-hoc analiz sonuçlarına göre, "Bilimde Öznellik" alt boyutu ve AKİDDÖ toplam puan ortalamasındaki farklılığın ağırlıklı olarak 50 yaş ve üzeri akademisyenlerden kaynaklandığı görülmüştür. Bu grubun puan ortalamalarının diğer yaş gruplarına göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Tablo-3 Akademisyenler İçin Bilimin Doğası Ölçeği ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

	25-39 Yaş	30-39 Yaş	40-49 Yaş	50 Yaş ve Üzeri	p
Ankete Özet Ortalaması	3,64±0,36	3,59±0,36	3,6±0,33	3,36±0,46	0,003
Alt Boyutlar					
Bilimin Tanımı	3,79±0,48	3,63±0,34	3,79±0,45	3,47±0,32	0,335
Yöntemlilik ve Objektivite	3,65±0,33	3,68±0,32	4,06±0,37	3,75±0,34	0,455
Değişime Açık Olma	3,7±0,35	3,68±0,37	3,8±0,33	3,39±0,36	0,033
Bilimde Yanılabilirlik	4,13±0,33	3,68±0,3	3,81±0,35	3,66±0,43	0,183
Bilimde Öznellik	3,71±0,35	3,75±0,3	3,59±0,39	2,82±0,3	0,001

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, tıp fakültesinde görev yapan akademisyenlerin bilimin doğasına ilişkin görüşleri değerlendirilmiş ve Cinsiyet ve akademik ünvan değişkenleri açısından ölçek toplam puanı ve alt boyutlarda anlamlı farklılık saptanmamıştır. AKİDDÖ toplam puanı ile "Değişime Açık Olma" ve "Bilimde Öznellik" alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Özellikle genç yaş gruplarındaki akademisyenlerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Elde edilen bulgular, genç akademisyenlerin bilimsel bilginin değişebilirliği ve bilimde öznellik gibi çağdaş bilim anlayışını yansıtan kavramlara daha yüksek düzeyde hakim olduklarını düşündürmektedir. Bu durumun, güncel bilim bilimsel yaklaşımlarına ve özellikle etik değerlere yerine çoğulculuk, bağlamsal ve öznelliğe öne çıkan postmodern bilim anlayışına daha yakın olmalarıyla ilişkili olabileceği değerlendirilmektedir.

BULGU 4

Tablo-4 Akademisyenler İçin Bilimin Doğası Ölçeği ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Akademik Ünvana Göre Dağılımı

	Profesör	Doçent	Dr. Öğr. Üyesi	Öğr. Gör.	Arg. Gör.	p
Ankete Özet Ortalaması	3,59±0,39	3,58±0,4	3,49±0,3	3,52±0,2	3,6±0,33	0,204
Alt Boyutlar						
Bilimin Tanımı	3,53±0,36	3,62±0,34	3,63±0,45	4,1±0,34	3,61±0,44	0,382
Yöntemlilik ve Objektivite	3,6±0,3	4,15±0,33	4,02±0,34	3,5±0,42	3,9±0,38	0,293
Değişime Açık Olma	2,55±1	2,56±1,06	2,56±0,98	2,66±1,14	2,57±0,94	1
Bilimde Yanılabilirlik	3,66±0,32	3,67±0,31	3,78±0,32	3,68±0,47	4,13±0,33	0,13
Bilimde Öznellik	3,11±0,38	3,33±0,33	3,47±0,33	3,66±0,47	3,62±0,39	0,343

Tablo-4 incelendiğinde, AKİDDÖ toplam puanı ve tüm alt boyut puanlarının akademik ünvana göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, akademik ünvan grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (p>0,05).